

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1319/2024-1-1>

Л. В. Брич

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8338-9573>

 mf0077@ukr.net

ІНВЕСТИВАННЯ У РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В результаті поглибленого аналізу літератури, доведено, що незважаючи на численні досягнення, багато теорій та концепцій, все ще не висвітлені достатньо повно питання саме інвестування у розвиток людського капіталу в контексті забезпечення соціальної безпеки, що й обумовило вибір даної тематики та її актуальність. Метою дослідження є характеристика особливостей впливу процесу інвестування у розвиток людського капіталу на забезпечення соціальної безпеки. Основне завдання, що ставиться в межах цієї статті стосується охарактеризувати які виклики перед державним управлінням в контексті забезпечення соціальної безпеки через інвестування у розвиток людського капіталу. Для досягнення поставленої мети, нами було використано ряд методів, зокрема: індукції та дедукції, порівняння і систематизації – для визначення переліку ключових особливостей інвестування у розвиток людського капіталу; синтезу і аналізу – для доведення суттєвості впливу розвитку людського капіталу на забезпечення соціальної безпеки; табличний й графічний – для якісного подання результатів дослідження; абстрактно-логічний – для формування теоретичних узагальнень і висновків дослідження. Встановлено, що людський капітал є одним із ключових ресурсів держави, що визначає її економічний розвиток та соціальну стабільність. Сутність людського капіталу полягає у знаннях, навичках, здоров'ї та здатності населення до інновацій та адаптації до змінних умов ринку праці. Високий рівень людського капіталу забезпечує підвищену продуктивність праці, сприяє розвитку технологій та підсилює конкурентоспроможність країни на міжнародній арені. Охарактеризовано ключові соціальні засади при інвестуванні у розвиток людського капіталу. Виокремлено роль державного управління в контексті забезпечення соціальної безпеки. Доведено, що державне управління, орієнтоване на розвиток людського капіталу, є фундаментом для створення стійкої системи соціальної безпеки та забезпечення стабільного і процвітаючого суспільства.

Ключові слова: соціальна безпека, людський капітал, розвиток, інвестування, державне управління.

І. В. Brych

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

INVESTING IN HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT WITHIN THE CONTEXT OF ENSURING SOCIAL SECURITY: CHALLENGES OF PUBLIC ADMINISTRATION

Through an in-depth analysis of literature, it has been demonstrated that, despite numerous achievements, many theories and concepts have still not fully addressed the issues of investing in human capital development within the context of ensuring social security. This has led to the selection of this theme and its relevance. The purpose of the study is to characterize the features of the investment process in human capital development on ensuring social security. The main task within this article concerns characterizing the challenges public administration faces in the context of ensuring social security through investing in human capital

development. To achieve the set goal, several methods were used, including: induction and deduction, comparison and systematization – to determine a list of key features of investing in human capital development; synthesis and analysis – to prove the significance of human capital development on ensuring social security; tabular and graphical – to qualitatively present research results; abstract-logical – to form theoretical generalizations and conclusions of the study. It was established that human capital is one of the key resources of the state, determining its economic development and social stability. The essence of human capital lies in the knowledge, skills, health, and the population's capacity for innovation and adaptation to the changing labor market conditions. A high level of human capital ensures increased labor productivity, promotes technology development, and enhances the country's competitiveness on the international stage. Key social principles are characterized when investing in human capital development. The role of public administration in ensuring social security is highlighted. It is proven that public administration, focused on the development of human capital, is the foundation for creating a stable system of social security and ensuring a stable and prosperous society.

Key words: social security, human capital, development, investing, public administration.

Постановка проблеми. Сучасний ринок праці швидко змінюється під впливом технологічних інновацій та глобалізації, тому без постійного навчання та професійного розвитку люди залишаються менш конкурентоспроможними. Інвестування в освіту, тренінги та розвиток навичок забезпечує адаптивність робочої сили до нових вимог та стимулює економічне зростання. Крім економічних переваг, розвиток людського капіталу має значний соціальний вимір. Освічене та кваліфіковане населення здатне краще вирішувати соціальні проблеми, сприяти інноваціям та покращенню якості життя. Інвестиції в освіту і здоров'я сприяють формуванню активного та відповідального громадянина, який може внести позитивний вклад у суспільство. Це створює основу для стабільного та процвітаючого суспільства.

У контексті соціальної безпеки держави, розвиток людського капіталу відіграє ключову роль у зменшенні залежності громадян від державної підтримки. Підвищення рівня освіти та професійних навичок сприяє зменшенню рівня безробіття та соціальної нерівності. Особи з високим рівнем кваліфікації мають більше можливостей для працевлаштування та стабільного доходу, що знижує потребу в соціальних виплатах та підтримці з боку держави.

Нарешті, інвестиції в людський капітал є стратегічною необхідністю для забезпечення довгострокової соціальної стабільності та економічного розвитку держави. Високий рівень людського капіталу стимулює інновації, підвищує продуктивність праці та сприяє створенню нових робочих місць. Це, в свою чергу, зміцнює соціальну безпеку, забезпечуючи громадянам можливості для самореалізації та економічного благополуччя, що є основою стабільного та процвітаючого суспільства. Слід зазначити при цьому, що саме інвестування в людський капітал дозволяє державі швидко адаптуватися до змінних соціально-економічних умов та технологічних інновацій, що

є критично важливим для забезпечення стабільності та розвитку країни. Таким чином, розвиток людського капіталу є фундаментом для побудови ефективного, адаптивного та інноваційного державного управління. Все це робить питання інвестування у розвиток людського капіталу актуальними в контексті забезпечення соціальної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд літератури з питань інвестування у розвиток людського капіталу в контексті забезпечення соціальної безпеки та викликів державного управління включає декілька ключових аспектів, висвітлених у різних наукових роботах. Один із досліджень [1] зосереджується на методологічних підходах до оцінки ефективності інвестицій у людський капітал. Аналіз включає вивчення впливу інвестицій на продуктивність праці та їхню здатність генерувати економічні вигоди через підвищення кваліфікації та освітній рівень. Дослідження, проведене Шевчуком [2], акцентує на проблемі втрати людського капіталу в Україні, що є важливим у контексті державного управління та соціальної стабільності. Автор розглядає фактори, які впливають на міграцію освічених кадрів, та важливість політик для їх збереження та розвитку.

Робота Чечеля [3] звертає увагу на інвестування у розвиток людини як основний напрям формування людського капіталу. Автор рекомендує зосередитись на створенні умов, що сприяють підвищенню якості життя та здоров'я, що є фундаментальним для ефективного використання інвестицій у людські ресурси. Чекан [4] досліджує актуальність охорони здоров'я в контексті розвитку людського капіталу, підкреслюючи необхідність забезпечення адекватних медичних та соціальних послуг як елементу загальної стратегії зміцнення людського потенціалу. Наукова робота Хромова [5] висвітлює особливості визначення та критерії оцінки ефективності інвестицій у люд-

ський капітал. Автор пропонує методи та підходи, які можуть використовуватися для аналізу реального впливу фінансових вливань на розвиток професійних та особистісних якостей працівників.

Радіонова [6] розглядає економічне зростання, здійснюване за участі людського капіталу, підкреслюючи його центральну роль у стимулюванні продуктивності національної економіки. Автор аналізує як інвестиції в освіту та здоров'я сприяють збільшенню виробничих потужностей і соціальної стабільності. Прошак [7] фокусується на процесах формування людського капіталу як основного активу для економічного зростання. Вивчення підходів до інвестування в людські ресурси виявляє зв'язок між кваліфікаційним розвитком населення та загальнонаціональним економічним прогресом. Bilan, Mishchuk, і Dzhyhar [8] досліджують вплив факторів людського капіталу на винагороду, моделюючи їх взаємозв'язки та вплив на економічну діяльність. Ця робота вносить значний вклад у розуміння того, як інвестиції в освіту та навички можуть прямо впливати на економічні винагороди індивідуумів. Podra, Kurii, Alkema, Levkiv, і Dorosh [9–10] аналізують теоретичні аспекти формування людського капіталу через міграцію та інвестиційні процеси. Дослідження вказує на важливість розробки політик, які б сприяли розподілу людського потенціалу таким чином, щоб оптимізувати вклади в соціальну інфраструктуру.

Незважаючи на численні досягнення, багато теорій та концепцій, все ще не висвітлені достатньо повно питання саме інвестування у розвиток людського капіталу в контексті забезпечення соціальної безпеки, що й обумовило вибір даної тематики та її актуальність.

Метою дослідження є характеристика особливостей впливу процесу інвестування у розвиток людського капіталу на забезпечення соціальної безпеки. Основне завдання, що ставиться в межах цієї статті стосується охарактеризувати які виклики перед державним управлінням в контексті забезпечення соціальної безпеки через інвестування у розвиток людського капіталу.

Для досягнення поставленої мети, нами було використано ряд методів, зокрема: індукції та дедукції, порівняння і систематизації – для визначення переліку ключових особливостей інвестування у розвиток людського капіталу; синтезу і аналізу – для доведення суттєвості впливу розвитку людського капіталу на забезпечення соціальної безпеки; табличний й графічний – для якісного подання результатів дослідження; абстрактно-логічний – для формування теоретичних узагальнень і висновків дослідження.

Виклад основного матеріалу. Людський капітал є одним із ключових ресурсів держави, що визначає її економічний розвиток та соціальну стабільність. Сутність людського капіталу полягає у знаннях, навичках, здоров'ї та здатності населення до інновацій та адаптації до змінних умов ринку праці. Високий рівень людського капіталу забезпечує підвищену продуктивність праці, сприяє розвитку технологій та підсилює конкурентоспроможність країни на міжнародній арені. Крім того, інвестування в людський капітал сприяє соціальній мобільності, зменшенню рівня безробіття та покращенню якості життя громадян. Це, в свою чергу, зміцнює соціальну згуртованість та підвищує довіру до державних інституцій. Таким чином, людський капітал відіграє фундаментальну роль у забезпеченні стійкого економічного зростання, інноваційного потенціалу та соціальної безпеки, що є основою процвітання будь-якої держави.

Інвестиції у розвиток людського капіталу є критично важливими для забезпечення довгострокового економічного зростання та соціальної стабільності держави. Сутність цих інвестицій полягає у вкладенні ресурсів у освіту, професійне навчання, охорону здоров'я та інші аспекти, що підвищують знання, навички та загальний добробут населення. Такий підхід дозволяє створити кваліфіковану та адаптивну робочу силу, здатну ефективно реагувати на зміни ринкових умов та інноваційні виклики. Крім того, інвестування в людський капітал сприяє зниженню соціальних нерівностей, покращенню якості життя та підвищенню соціальної мобільності, що в свою чергу зміцнює соціальну згуртованість і довіру до державних інституцій. Таким чином, інвестиції у розвиток людського капіталу є основою для створення конкурентоспроможної економіки, інноваційного суспільства та високого рівня соціальної безпеки, що забезпечує стабільне та гармонійне процвітання країни (табл. 1).

Забезпечення соціальної безпеки є фундаментальним аспектом державної політики, спрямованим на захист населення від різноманітних ризиків та забезпечення стабільного рівня життя. Сутність соціальної безпеки полягає у створенні системи захисту, яка включає соціальне страхування, пенсійне забезпечення, медичне обслуговування, підтримку безробітних та малозабезпечених верств населення. Зміст забезпечення соціальної безпеки охоплює не лише економічні аспекти, але й соціальні та психологічні фактори, що впливають на добробут громадян. Ефективна система соціальної безпеки сприяє зменшенню соціальних нерівностей, підвищенню рівня довіри

Ключові соціальні засади при інвестуванні у розвиток людського капіталу

Засади	Характеристика
Освітня система	Інвестиції в освітні установи, підвищення кваліфікації викладачів, оновлення навчальних програм та забезпечення сучасними технологіями сприяють формуванню висококваліфікованої робочої сили, здатної адаптуватися до змін на ринку праці та стимулювати інновації
Охорона здоров'я	Інвестування в медичні послуги, профілактику захворювань, доступ до якісної медичної допомоги та підтримку психічного здоров'я забезпечує високу працездатність громадян і знижує соціальні витрати, пов'язані з хворобами та інвалідністю
Соціальна рівність та інклюзія	Забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення, незалежно від соціального походження, статі, віку чи етнічної приналежності, сприяє максимальному використанню потенціалу кожної людини. Політики, що підтримують соціальну справедливість та інклюзивність, знижують соціальні напруги та сприяють гармонійному розвитку суспільства
Інфраструктура та доступ до ресурсів	Розвинена інфраструктура, включаючи транспорт, комунікації та доступ до інформаційних технологій, забезпечує ефективне функціонування економіки та сприяє освіті і професійному розвитку. Інвестиції в інфраструктуру створюють сприятливі умови для навчання, роботи та інноваційної діяльності

до державних інституцій та зміцненню соціальної згуртованості. Крім того, вона стимулює економічний розвиток, оскільки забезпеченість населення дозволяє людям більше вкладати в освіту, здоров'я та професійний розвиток. Таким чином, комплексний підхід до забезпечення соціальної безпеки є необхідним для створення справедливого, стабільного та процвітаючого суспільства (рис. 1).

Державне управління відіграє ключову роль у забезпеченні соціальної безпеки, особливо в контексті розвитку людського капіталу. Воно відповідає за розробку та впровадження політик, спрямованих на інвестування в освіту, охорону здоров'я та професійне навчання, що підвищує кваліфікацію та добробут населення. Ефективне державне управління забезпечує координацію між різними секторами, створює сприятливі

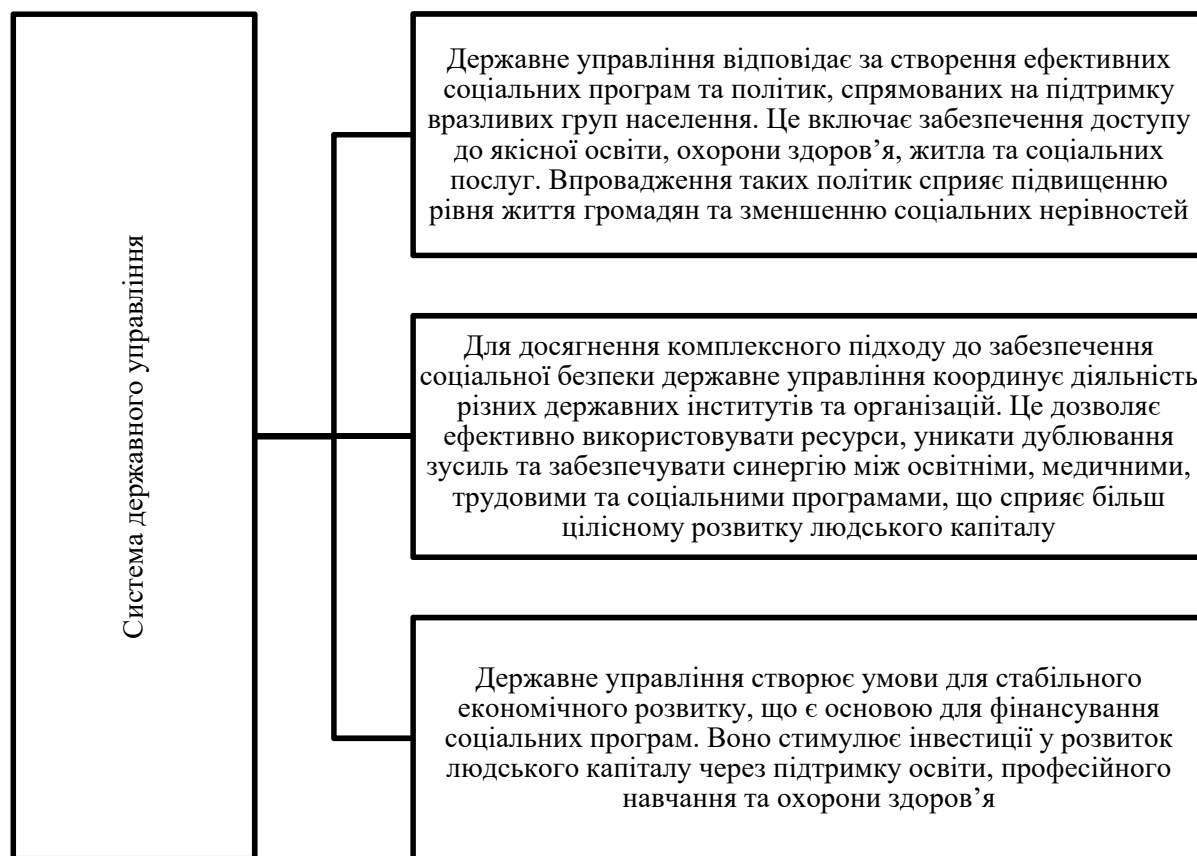

Рис. 1. Роль державного управління в контексті забезпечення соціальної безпеки

умови для інновацій та економічного зростання, що в свою чергу сприяє зменшенню безробіття та соціальних нерівностей. Крім того, держава забезпечує соціальні програми та системи захисту, які підтримують вразливі групи населення, підвищуючи рівень довіри до інституцій та зміцнюючи соціальну згуртованість. Таким чином, державне управління, орієнтоване на розвиток людського капіталу, є фундаментом для створення стійкої системи соціальної безпеки та забезпечення стабільного і процвітаючого суспільства.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що рівень соціальної безпеки тісно пов'язаний із обсягами інвестування у розвиток людського капіталу. Інвестиції в освіту, охорону здоров'я та професійне навчання сприяють підвищенню кваліфікації та здоров'я населення, що, у свою чергу, збільшує продуктивність праці та економічний потенціал країни. Освічені та здорові громадяни краще адаптуються до змін на ринку праці, що знижує рівень безробіття та підвищує стабільність соціальних систем. Таким чином, розвиток людського капіталу створює фундамент для стійкого економічного зростання та зміцнення соціальної безпеки. Слід наголосити, що саме інвестування у людський капітал сприяє соціальній мобільності та зменшенню соціальних нерівностей, що є ключовими аспектами соціальної безпеки. Підвищення доступу до якісної освіти та медичних послуг дозволяє більш широким верствам населення досягати економічної незалежності та покращувати якість життя. Це сприяє формуванню інклюзивного суспільства, де всі громадяни мають рівні можливості для самореалізації та захисту своїх прав. Відповідно, значні інвестиції у розвиток людського капіталу не тільки зміцнюють економіку, але й забезпечують більш високий рівень соціальної безпеки та гармонійне суспільне життя.

Вивчення досвіду інших країн є надзвичайно важливим для подальших досліджень, оскільки воно дозволяє отримати цінні знання та ідеї, які можуть бути адаптовані до власних умов. Аналіз успішних стратегій та політик, впроваджених у різних контекстах, допомагає виявити найефективніші підходи до вирішення складних соціально-економічних проблем. Крім того, порівняння різних моделей розвитку сприяє розумінню факторів, що впливають на успіх або невдачу певних ініціатив, що, в свою чергу, знижує ризик повторення помилок.

Список літератури:

1. Шило К. М. Підходи щодо оцінки ефективності інвестицій у людський капітал. *Вісник Бер-*

дянського університету менеджменту і бізнесу. 2009. № 2(6). С. 97–101.

2. Шевчук Л. Т. Втрати людського капіталу в Україні: понятійнокатегорійний апарат і концептуальні положення. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Львів : ІРД НАН України, 2007. Вип. 3 (65). С. 9–27.

3. Чечель О.М. Інвестування у розвиток людини як пріоритетний напрям формування людського капіталу. *Економіка та держава.* 2010 № 3. С. 86–88.

4. Чекан І.А. Актуальність проблеми охорони здоров'я людського капіталу та шляхи її розв'язання. *Вісник Львів. Ун-ту, серія Міжнародні відносини.* 2006. Вип. 16. С. 190–197.

5. Хромов М. І. Інвестиції в людський капітал: особливості визначення та критерії оцінки ефективності. *Економіка промисловості.* 2010. № 2. С. 188–195.

6. Радіонова І.Ф. Економічне зростання з участю людського. *Економіка України.* 2009. № 1. С. 19–30.

7. Прошак Г.В. Формування людського капіталу як основного активу економічного зростання в Україні. *Вісник Львів. ун-ту. Серія екон.* 2008. Вип. 39. С. 450–453.

8. Bilan, Y., Mishchuk, H., & Dzhyhar, T. Human capital factors and remuneration: analysis of relations, modelling of influence. *Business: Theory and Practice,* 18, 2017, 208–214.

9. Podra, O., Kurii, L., Alkema, V., Levkiv, H., & Dorosh, O. Theoretical aspects of human capital formation through human potential migration redistribution and investment process. *Business: Theory and Practice,* 21(1), 2020, 71–82.

10. Podra, O. P. Human capital as a factor of innovation development and formation of knowledge economy. *Economy and the State,* 7, 2012, 74–76.

References:

1. Shylo, K. M. (2009). Pidkhyody shchodo otsinky efektyvnosti investytsii u liudskyy kapital [Approaches to the Assessment of Investment Efficiency in Human Capital]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu,* (2)(6), 97–101. [in Ukrainian].

2. Shevchuk, L. T. (2007). Vtraty liudskoho kapitalu v Ukraini: poniattyno-katehoriinyi aparat i kontseptualni polozhennia [Losses of Human Capital in Ukraine: Conceptual Framework and Definitions]. *Sotsialno-ekonomichni doslidzhennia v perekhidnyi period.* Lviv: IRD NAN Ukrainy, (3)(65), 9–27. [in Ukrainian].

3. Chechel, O. M. (2010). Investuvannia u rozvytok liudyny yak priorytnyi napriam formuvnna liudskoho kapitalu [Investing in Human Development as a Priority Direction in the Formation of Human Capital]. *Ekonomika ta derzhava,* (3), 86–88. [in Ukrainian].

4. Chekan, I. A. (2006). Aktualnist problemy okhorony zdorovia liudskoho kapitalu ta shliakhy yii

rozviazannia [The Relevance of the Problem of Health Protection of Human Capital and Ways to Solve It]. *Visnyk Lviv. Un-tu, seriia Mizhnarodni vidnosyny*, (16), 190–197. [in Ukrainian].

5. Khromov, M. I. (2010). Investytsii v liudskyy kapital: osoblyvosti vyznachennia ta kryterii otsinky efektyvnosti [Investments in Human Capital: Features of Definition and Criteria for Efficiency Evaluation]. *Ekonomika promyslovosti*, (2), 188–195. [in Ukrainian].

6. Radionova, I. F. (2009). Ekonomichne zrostannia z uchastiu liudskoho [Economic Growth with the Participation of Human]. *Ekonomika Ukrainy*, (1), 19–30. [in Ukrainian].

7. Proshak, G. V. (2008). Formuvannia liudskoho kapitalu yak osnovnoho aktyvu ekonomichnoho

zrostannia v Ukraini [Formation of Human Capital as a Main Asset of Economic Growth in Ukraine]. *Visnyk Lviv. un-tu. Seriiia ekon.*, (39), 450–453. [in Ukrainian].

8. Bilan, Y., Mishchuk, H., & Dzhyhar, T. (2017). Human capital factors and remuneration: analysis of relations, modelling of influence. *Business: Theory and Practice*, 18, 208–214 [in English].

9. Podra, O., Kurii, L., Alkema, V., Levkiv, H., & Dorosh, O. (2020). Theoretical aspects of human capital formation through human potential migration redistribution and investment process. *Business: Theory and Practice*, 21(1), 71–82 [in English].

10. Podra, O. P. (2012). Human capital as a factor of innovation development and formation of knowledge economy. *Economy and the State*, 7, 74–76. [in English].

© Л. В. Брич, 2024.

Оглядова стаття.

Надійшла до редакції 27.09.2024.

Прийнято до публікації 04.10.2024.